

Kurator i fast team

Kurator i habiliteringsteam

Barbro Broman

Inger Ägren

Habiliteringskuratorerna Barbro Broman, sedan 3 år verksam inom Gävleborgs län, och Inger Ägren, sedan 6 år verksam inom Kopparbergs län, skriver om kurators funktion i ett habiliteringsteam.

Som habiliteringskurator ges man den unika möjligheten att under en lång följd av år och i olika sammanhang arbeta med samma rörelsehindrade barn och ungdomar och deras familjer.

Habilitering – vad är det?

När det gäller vård av och hjälp till barn och ungdomar med ett handikapp sedan födseln eller tiden närmast därefter talar man om habilitering. Ordet innebär en anpassning till handikappet och en utveckling med handikappet. Barn med syn- hörsel-skada, rörelsehinder, utvecklingshämning m m har tillgång till någon form av habiliterande åtgärder. Uttrycket *habiliteringsverksamhet* har dock kommit att stå för det arbete som sker för och med rörelsehindrade barn och ungdomar.

Till verksamheten hör de som har en inskränkning av förmågan att röra sig. Rörelsesvårigheterna varierar från total rullstolsbundenhet till minimalt motoriskt hinder, som endast kan observeras av fackman. Den största gruppen rörelsehindrade har en CP-skada. Andra är rörelsehindrade p g a exempelvis ryggmärgsbräck, ledgångsreumatism, muskelsjukdom, extrem kortväxt, medfödd missbildning eller trafikolycksfall med skallskada.

Av landstingen organiserad habiliteringsverksamhet finns idag i landets flesta län. Utformningen varierar, mycket beroende på länets olika struktur. Vi båda skriver om det vi känner till, nämligen habi-

literingsverksamhet i län som omfattar både större städer och ren glesbygd.

Teamets sammansättning

Kring de rörelsehindrade och deras familjer har samlats ett arbetslag av experter. Till detta arbetslag hör: arbetsterapeut, förskollärare, habiliteringsläkare, kurator, lekotekarie, logoped, lärare, psykolog, sjukgymnast och skolkonsulent (den sistnämnda dock ej anställd av landsting eller kommun utan av SÖ). Var och en har sin specifika kunskap och är beredd att i olika sammanhang ställa upp för den rörelsehindrade och familjen. Vissa teammedlemmar arbetar i huvudsak med småbarnen, andra mest med förskole- eller skolbarnen. Habiliteringsläkaren och kuratorn följer familjerna under alla år, till dess barnen nått vuxen ålder, och ger familjen en möjlighet till fortlöpande kontakt med en och samma person.

Kurators roll i habiliteringsteamet

Socialarbetarens utbildning är inriktad på två områden: dels människokunskap, dels kunskap om samhället. Detta för en möjlighet att, med kunskap om samhällets krav och om vilka krav som kan ställas på samhället, arbeta med människor.

I ett habiliteringsteam har alla, utom kuratorn, till uppgift att observera, behandla eller träna den rörelsehindrade och hela verksamheten har en stark medicinsk och pedagogisk prägel och poängterar den rörelsehindrades behov av träning. Kuratorn arbetar alltid med familjen i blickpunkten och det måste anses väsentligt att någon inom teamet har som sin huvudsakliga uppgift att vara observant vad gäller familjens behov och att samma person har kunskap om vilka resurser som finns att tillgå.

Habiliteringskuratorns arbetsuppgifter

För att kunna beskriva vårt arbete delar vi, i detta sammanhang, upp det i två delar: en informationsdel och en behandlingsdel. I praktiken arbetar vi dock ofta med båda "bitarna" samtidigt.

Informationsdelen omfattar:

Faktisk information till familjerna om samhällets stödåtgärder och resurser. Denna information ska ges successivt när anledning finns att utnyttja det som samhället har att erbjuda. Exempel är information om ekonomiska bidrag, boendeförbättring eller möjlighet till avlastning. Annat exempel är information till rörelsehindrade ungdomar inför linje- eller yrkesval. Denna information ges tillsammans med SYO-konsulent eller representant från Arbetsvård.

Information utåt – mot samhället för att sprida kunskap om de rörelsehindrades problem och behov. Detta kan gälla information i speciellt ärende, där vi med vår kunskap i ärendet, kan utöva påtryckning. Det kan även gälla frågor av mer övergripande natur. Tex när vi önskar påverka kommuner och landsting att fatta beslut inom områden där det saknas lagstiftning. Information kan även ske till speciella målgrupper tex för attityd påverkan.

Information angående handikapporganisationer och förmedla kontakt mellan familjer i likartad situation.

Samordning av information. Ofta fungerar kurator som samordnare av information inom teamet mellan teamet, myndigheter och andra berörda. Kurator blir en person som förutsättes fortlöpande hållas underrättad om dels de rörelsehindrades aktuella situation, dels vad som sker inom verksamheten. Det är därför viktigt att den interna informationen fungerar.

Behandlingsdelen omfattar:

Uppföljning av "första informationen". Kris-samtal – stödsamtal. För kuratorns del bör kontakten med det rörelsehindrade barnet och föräldrarna inledas genom närvaro vid habiliteringsläkarens första medicinska information till föräldrarna. Det är konstaterat att den första informationen oftast innebär ett psykiskt trauma för familjen. En snar uppföljning med förnyad kontakt föräldrar – läkare – kurator är bra. En annan modell är att kuratorn, väl medveten om läkarens detaljerade information, ef-

ter en kortare tid besöker familjen, följer upp informationen och ger föräldrarna möjlighet att reagera på det som sagts. Allvaret i sådana samtal förenar och blir grunden för ett fortsatt seriöst samarbete. Ofta tvingas läkaren ge informationen stegvis, vilket för föräldrarna innebär upprepade krissituationer. Kurator har möjlighet att ställa upp på fortsatta stödsamtal och att hjälpa föräldrarna bearbeta problemen.

Familjesamtal: Påfrestningen på familjer med handikappade barn är ofta stor. Barnets vård och behov av träning kan ställa enorma krav på föräldrarna, både kroppsligt och själsligt. Makar kan få inbördes problem syskon kan känna sig åsidosatta. Möjlighet till familjebehandling bör alltid finnas inom en habiliteringsorganisation. Vanligen ställer psykolog och kurator tillsammans upp på denna form av samtal. Flexibilitet är dock viktig och man måste vara öppen för samarbete i många andra olika kombinationer.

Gruppsamtal: Ett stort tryck finns vad gäller att organisera samtalsgrupper för föräldrar eller rörelsehindrade ungdomar. Som personal i grupperna förekommer psykolog och kurator i kombination med andra teammedlemmar. Naturligast har varit att starta grupper i anslutning till rh-förskolor eller rh-klasser eller för rörelsehindrade ungdomar från ett begränsat geografiskt område. Svårare är att tillgodose behovet i glesbygden. Möjlighet finns dock att inbjuda till gruppsamtal över veckoslut. En förklarad variant, dock bättre än ingenting. Ty gruppsamtal har visat sig vara av oersättligt värde för såväl inbjudna som för deltagande personal.

Samarbete inom teamet

För att ett team skall fungera krävs att teammedlemmarna väl känner till varandras specialområden och att man har respekt för varandras kunskaper. Detta möjliggör ett effektivt utnyttjande av teamets resurser och förhindrar att man går in på andras områden. Alla måste arbeta för en öppen och accepterande atmosfär inom teamet. Att man kan tala om även det som inte fungerar bra i samarbetet är en förutsättning för att man tillsammans ska kunna göra en bra insats för familjen.

För habiliteringskuratorn gäller att det aldrig få

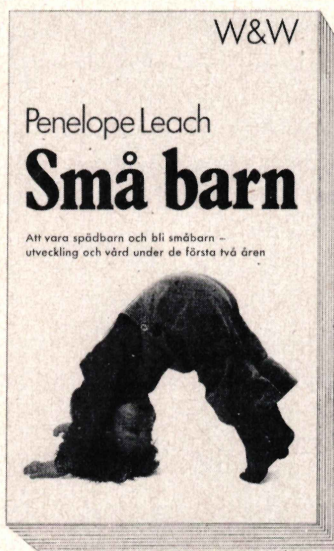
bli ett självändamål att i alla lägen personligen arbeta med en familj. Arbetar man dessutom i ett geografiskt vidsträckt område, är detta en orimlighet. Känner man sina teamkamrater väl och respekterar deras kunskap, erfarenheter och personliga egenskaper kan man många gånger arbeta genom varandra. Och det ska vara en familjs absoluta rättighet att själva välja kontaktperson.

Teamet måste aktivt samarbeta med föräldrar, barn och ungdomar. Inga diskussioner får föras som

inte familjen kan deltaga i. Färdiga beslut får inte serveras och inga åtgärder får vidtagas utan familjernas helhjärtade acceptering. Habiliteringsverksamheten är endast serviceorgan. Föräldrarna och de unga rörelsehindrade har beslutanderätten. Målsättningen måste därför vara att få familjerna känna delaktighet i teamets arbete och förhållandet mellan team och familj måste vara präglad av förtroende och absolut ärlighet.

Att vara småbarn och bli spädbarn

— utveckling och vård under de första två åren

Penelope Leach **Små barn**

Boken beskriver den serie av snabba och skiftande — men alltid metodiskt ordnade — förändringar som förvandlar det lilla barnet från en hjälplös nyfödd till ett kringströvande, nyfiket och ivrigt pratande barn. Såväl utveckling som vård behandlas.

En bok för alla föräldrar och för alla dem som i sitt yrke eller på annat sätt kommer i kontakt med spädbarn.

Ca 70: —.

Wahlström & Widstrand